

Cavalé franco 24 -
P. n. Knjižnica Lj. de. za S. H.
Koroška c. 10
(Dobro. 1207)
Maribor

Poštnina v državi SHS povšalirana.

Posamezna številka stane 60 vinarjev.

Naročnina listu:
Celo leto . . . K 50—
Pol leta . . . . 26—
Tri leta . . . . 13—
Zunaj Jugoslavije:
Celo leto . . . . 66—
Posamezne številke
na štirih straneh 60 v.
Uredništvo in upravnništvo:
Maribor, Koroška ulica
R. 5. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Inserati ali oznanila
se računajo po K 1.30
od enoredne pettivrste
pri večkratnih oznanilih
popust. —
„Straža“ izhaja v pon-
deljek, sredo in petek,
Rokopisi se ne vračajo.
Z uredništvom se mora
govoriti vsak dan od
11. do 12. ure dopoldne.

101. številka.

Maribor, dne 13. septembra 1920.

Letnik XII.

Davki in država.

Pišem za ljudi, ki mislijo in so poštene volje. Za ljudi, ki niso sposobni misliti, ali ki hočejo samo godrnjati in zabavljati, bodisi iz zlobe ali iz kakšnih drugih razlogov, ne bom nikdar pomočil peresa v črnilnik.

Država je veliko gospodarsko podjetje in kot tako ima dohodke in stroške. Če hočemo, da bo podjetje obstajalo, mora imeti vsaj toliko dohodkov, kakor stroškov. Takega ministra ne bomo našli v nobeni stranki, ki bi sejal denar kot antikrist, ali legel zlata jajca, kakor tista kokoš v pravljici. Če tiska država papirni denar, postane brez vrednosti, če namjame posojilo, je treba plačevati obresti. Dolgovi pa niso dohodki, ampak samo nova bremena.

Med vojsko so imeli vsi ljudje zmešane glave. Eni so kričali: Nemčija bo zmagala in potem bo plačala ententa, kakor da bi ta ententa, ako bi bila tepepa, sploh se imela kaj, s čimur plačati. Drugi so mislili: ako položimo orožje, nam bo ta ententa iz samega veselja, da smo se blagovolili udati, kar s peharji natrasala zlata in pripeljala na nepreglednih ladjah živeža. Mislili so, da bo ta ententa ravnala z nami, kakor tisti svetopisemski oče, ki je zaklal pitano tele, ko se je vrnil k njemu izgubljeni sin. Pomislili pa niso, da je ententa vsled dolgotrajne vojne postala tudi sama zelo suha in da je zanjo važnejše, da je sama sita, kakor pa, če smo mi lačni. V onih letih mi je prišlo večkrat na um: „Kaj bodo ljudje rekli, ko se bo po vojni pričelo odkrivati, kako smo gospodarsko uničeni.“ Med tem se je pa uničevalo neprestano vseprek in ničesar delalo. Kaj bi bilo z gospodarjem, ki bi pet let samo pil, posedal in lenuharil, zapravljaval vseprek, sekal les, klal živino, razdiral poslopja in orodje, čez pet let pa tako gospodarstvo oddal sinu! In sedaj smo mi prejeli od Avstrije tako gospodarstvo!

Edina tolažba, katero imamo, je, da so druge države pravzaprav še na slabšem. Italija in Francija so v žalostnejšem denarnem položaju, kakor mi. Lira je skoraj ravno toliko vredna, kakor dinar, toda naš denar ima možnost, da se lahko dvigne, italijanski pa ne. Češke in Poljske ne moremo zavidati, o Avstriji in Madžarski pa niti ne govorimo. Toda

samo tolažba, da so tudi sosedje pogoreli, nam še ne daje nobene uteh.

Mi moramo državno stanje spraviti v ravnotežje, to se pravi: dohodki morajo biti enaki stroškom. Ali znižati stroške, ali pa zvišati dohodke, druge pomoči ni. Ljudje bi pa hoteli samo kričati in nočejo ne enega, ne drugega. Vedno vpijejo: „Država naj da!“ Kakor da bi bila država sam antikrist. Nedavno so kričali vsi demokratiški listi: „Kaj boste silili bogataše, naj zidajo hiše! Zida naj država, saj ima denarja dovolj!“ — Drugič zavpijejo, naj država poviša plače tem in onim. Potem naj ustanovi toliko in toliko visokih sol — menda celo v Debrini in Prilepu. Pri vsaki stvari zavpijejo samo: „Država naj da!“ — Amerika je bolj bogata država, kakor je naša, toda nji ni treba niti zidati visokih sol. Ta milijonar ustanovi to vseučilišče, drugi ono, tretji omisli knjižnico ali zvezdarno. Pri nas ni menda niti en bogataš podaril niti ene knjige za ljubljansko knjižnico. Vsakdo misli, da je država zanj samo zaklan prešič, da bo iz njega delal klobase, ali pa žandar, da ga bo stražil pred pravimi in nepravimi boljševiki.

Ne preostane drugega, kakor: ali omejiti stroške, ali pa povišati dohodke. Večina državnih izdatkov je tako vezanih, da jih ni mogoče črtati. Država ne more črtati plač uradnikom, izdatkov za šole in za urade, neobhodna popravila itd. Vojaštvo požre silno mnogo, toda vprašanje je, če bi bilo zaenkrat tukaj mogoče, kaj izdatnega prihraniti. Od naše vojaške moči je v velikem delu odvisen ugled in kredit države. Gotovo bi se dalo gospodariti bolje in prihraniti marsikaj, toda s samim črtanjem bi gotovo ne spravili gospodarstva v ravnotežje.

Država mora torej poiskati novih dohodkov. — Povdarim, da bi z dobrim gospodarstvom našli marsikatero nove vire dohodkov, toda gotovo niti od daleč toliko, da bi zadostilo potrebam. Omeniti je pa še treba, da je pri sedanjih razdrapanih strankarskih razmerah prav težko o tem razpravljati, kako bi se bolje gospodarilo. Veseli moramo biti, ako sploh imamo vladajočo, da če tudi ni najboljša. Mi ne moremo izživati neprestanih ministrskih kriz. Ministrska kriza je za državo vedno znatno dražja stvar, kakor bi pa

bila morebitna korist od boljšega ministra, ki bi lahko prišel.

Ne preostane torej drugega, kakor da se v korporšnikoli obliki povišajo dohodki, to je: nalože posredni ali neposredni davki. Ti dohodki morajo biti tako veliki, da pokrijejo stroške. Človek si bo dal odrezati nogo, da reši življenje, tako je treba tudi vzeti del premoženja, da se reši vse. Davki bi se morali naložiti tako, da bi zadeli one, ki lažje plačajo. Že pred letom sem pisal, da je treba poseči po zaplenuju vseh velikih premoženj, ali jih pa tako obdavčiti, da bi prišlo skoraj na isto, kot zaplenujenje. To bi ne bila nobena krivica, a državo bi rešilo. Ljenuin je menda rekel, da nima nikdo pravice do dveh sob, dokler nima vsakdo vsaj ene. Jaz pa rečem, da nima nikdo pravice do dveh milijonov, dokler nima še vsakdo pri sedanjih vrednostih denarja, ako pošteno in solidno dela, vsaj 1000 K dohodkov na mesec. Kdor ima dva milijona, bo, ako mu jih vlada zapleni, še vedno na boljem, kakor tisti, ki nima ničesar, ker ima poleg tega gotovo še mnogo dragocenosti in drugih vrednostnih reči, ki niso nikjer zapisane. To bi bilo edino sredstvo, da se na pošten in soliden način uredi državno gospodarstvo. Toda možje, ki krmarijo državo, se po večini za to niso hoteli odločiti. Denar pa mora biti v državni blagajni. Zato so pa kar enostavno povišali davke za toliko, kolikor potrebuje blagajna in pri tem povišanju zadeli ravno nižje in srednje sloje, mesto da bi večja davčna bremena naložili tudi na močnejša ramena.

Politični pregled.

Jugoslavija.

Regent Aleksander je dospel 10. t. m. v Zagreb. Dasi je kraljevič potoval inkognito, je prišel narod regentu burne ovacije. Regent je ostal v Zagrebu samo čez noč.

Iz Rimaprihajajo poročila, da jugoslovanske čete, ki so začele pogon za Arnavti, prodirajo dalje in da bo v nekaj dneh padel v njihove roke Skader.

Dogovor radi razdelitve avstro-ogrske trgomornarice med Jugoslavijo in Italijo je sklenjen.

LISTEK.

Brat Narčič:

Spomini orlovske mladosti.

(Dalje.)

In vendar danes taka organizacija tudi priprostim kmetijskim dekletom ni nič tužega. Tako se vsaka reč palogoma razvija in dozori ob svojem času.

Orlica in Marijina družba! — Teorično je oboje tako lahko spraviti v sklad. Praktično ni brez velikih težav. Kako žalostna je pritožba: Orlica je spravila Marijino družbo na mrtvo točko. Nisem poučen, v koliko je taka pritožba opravičena. Vem pa, da je bila izrečena. Iskreno želim, da bi Orlica nikdar ne dala povoda za tako tarnanje —

Naenkrat sem dobil pismo od naših deklet. Prosile so me, naj pridem in jim pomagam spraviti na oder neko predstavo.

Odprlo se mi je novo polje, na katero sem stopil brez oklevanja. Vesel sem bil, da bom mogel tudi nekaj dekliških značajev od blizu spoznati.

Takoj sem se odzval. Svoje gledališko osobje sem našel pri Marinčkovih doma. Domača hčerkica je bila med igralkami, pa so se vse kar pri njih zbirale. Igro so imele izbrano, vloge razdeljene. Oboje je bilo po mojih mislih zgrešeno, vendar nisem hotel spreminjati.

Nekaj večerov smo se prav pridno učili. Trdo je šlo. Moje igralke so imele prav malo pojma o nastopanju in govorjenju na odru. Tudi jaz sem bil vse prej, nego vsaj srednje dober režiser. Vendar je naša dobra volja dosegla vsaj svoj uspeh in nadomestila vse nedostatke.

Med odmorimi smo modrovali razne reči, ali se kako zabavali. Tukaj sem imel priliko spoznavati mišljenje in nagnenje priprostih deklet. Marsikatero lepo organizatorično misel smo spravili na plan. Pogovor se je namreč sukal skoro samo o teh rečeh.

Toda ne dolgo. Dogodel se je nam vsem neprijeten incident, ki je napravil našim večerom neslaven konec. Krivi so bili, vaški fantje.

Nekoč sta bila pri Marinčkovih doma le oče in hči, ki je igrala. Oče je spal v kamri, mi smo se vadili v hiši. Precej dobro nam je že šlo, zato smo bili v sledečem odmoru precej židane volje. Pavzo smo malo čez navado potegnili.

Kar potrka z vso silo na okno in hud fantovski glas se zakrega.

„Tega ne bomo več trpeli! Kaj išče ta med našimi dekleti!“

Ostrmeli smo. Zdelo se je, da je ta napad vsem nerazumljiv. Jaz si nisem mogel prvi hip prav nič misliti, kaj bi pomenila ta grožnja.

Prva se zavé domača hči. Pogled ji plane proti kamri, kakor da se zanaša na spečega očeta. Migne nam, naj molčimo, in stopi proti oknu.

„Kaj iščete tod, barabe? Spat se mi spravite! Naša hiša vas nič ne briga . . .“

„Bomo videli! Ti nas nič ne brigaš, pa nas druge, ki jih imaš notri. In tisti Ljubljanečani! — Odpri, da pridemo v hišo!“

Dekleta so završale. Marinčkova se ni dala oplašiti.

„Nobeden notri! Stran od naše hiše!“

Planila je v vežo, da bi pritrčila zapah. Pa je bilo že prepozno. Polzaprla vrata so odrinili in trije fantje so mogočno stopili v sobo. Prvo, kar sem zadoščanjem opazil, je bilo, da niso bili izmed Orlov. Zunaj je pa bilo slišati še druge glasove.

Tedaj sem spoznal položaj in sem se ojunačil.

„Fantje, pamet! Kaj kolovratite tod okrog? Saj veste, čemu smo tukaj. Zakaj nas motite?“

„Nič ne motimo. Gledali bomo, kako ta reč gre. In so že sedeli na klopi poleg vrat.“

„Tega ne morem trpeti. Skušnje so vedno brez gledalcev. Igro boste videli na odru.“

„Pa jo hočemo tudi tukaj.“

Spet se je razgrela Marinčkova.

„Pa je ne boste. Vun se poberite! Vpričo vas

nobene ne zine besedice. Če se ne spravite zlepa, pokličem očeta.“

„Ha, ha! Ne delaj se tako pogumne, saj vem, da si sama doma. Prav zato moramo mi malo postražiti pri vas.“

Vsi smo bili v zadregi, Marinčkovi je skoro vskipelo, pa se je premagala. Stopila je na prag v kamri

Tako prepričevalno je zaklicala, da se je pri tepencem takoj poznalo, kako je omajana njihova vera v odsotnost vseh Marinčkovih. Pa tudi odziv iz kamre ni izostal.

„Kaj pa je? Kdo je tu?“

Pol zaspan, pol prestrašen je bil očetov glas. Kar surovo se glasil. Pomagal je pa izborno.

Oni trije so vstali in so se odpravili. Za slovo so pustili na moj naslov neljubeznivo grožnje.

„Glej, da te več ne najdemo tu. Za danes odneseš, drugič te počakamo za grmom — —“

Cisto prepadel sem bil. Tako nepričakovano je prišlo. Oni so pa že vriskali skozi vas in izzivajoče klicali na korajžo. Zvedel sem, da sta bila tudi dva Orla med njimi — —

Dekleta so mi povedale, da jim nevolja fantov ni bila povsem neznan. Nekaj opazk so bile že slišale, tega izbruha pa niso pričakovale. Pokregal sem jih, da mi niso že poprej povedale. Seveda je pa bilq po toči zvoniti še vedno prepozno.

Uvidel sem, da se je bilo treba udati. K sreči je bila naša igra že toliko naštudirana, da sem lahko napovedal dve predvaji na odru, nato generalno. Te so se vršile v župnišču pri belem dnevu. Tako smo se izognili vsakemu poizkusu nadaljnega preganjanja.

Po predstavljanju te igre sem svoje gledališko osobje odslovil. Dekleta so me sicer prosile, da bi še igrali. Toda jaz sem hotel pridobljene nauke obrniti v svoj prid. Zapustil sem to smrtnonevarno dekliško družbo in sem si poiskal zopet fantovsko — za eno skušnjo bogatejši . . .

Dalje prihodnjic.

Italija.

D'Annunzio je proglasil v sredo zvečer v gledališču „Fenice“ Reko za samostojno državo. Radi te proglasitve je bil razpuščen narodni svet, ker se je potegoval za aneksijo po Italiji, dočim je zahtevalo prebivalstvo neodvisnosti. Samostojna Reka se bo imenovala odslej „Regenza italiana del Carnere.“

Revolucija je izbruhnila po raznih krajih Italije. Organizirano delavstvo in kmetije nastopajo skupno. Revolucionarji hočejo oboroženi in nasilnim potom razlastiti veleposestnike. V najbolj revolucionarne kraje razpošilja vlada čete.

Železniški promet za Trst je obnovljen, delo večinoma počiva, osobito pristanišče je kakor izumrlo.

Potres v italijanskem mestu Vivizzano je zahteval 400 smrtnih žrtev, 1109 ranjenih, 25.000 oseb je brez strehe.

Cehoslovaška.

Papež je privolil v ločitev Cerkve od države na Cehoslovaškem, želi pa, da te zadeve ne bi obravnaval parlament.

Madžarska.

Dunajska poročila javljajo, da se pripravljajo Madžari z mrzlično naglico na vojno. Po svojih tvornicah so začeli izdelovati municijo in vse potrebno vojno orodje.

Rusko-poljska vojna

Iz Varšave javljajo, da je poljska ofenziva končana in da se bodo Poljaki utrdili od Curzonovi črti.

General Wrangel se je umaknil v severno Tavrijo in izpraznil Kuban, da bo imel prosto roko proti zapadu. General Wrangel zanika kak po raz svoje armade.

Reorganizacija sovjetske armade je končana. Bolševiška vojska obstoja iz 2 armad: severne z glavnim stanom v Minsku, in iz južne z glavnim stanom v Rovnu. Vrhovno poveljstvo nad obema armadama ima Trocki.

Ruska mirovna delegacija je na potu iz Moskve v Rigo.

Med Poljsko in Litvo se bo dosegel sporazum brez vojne.

Dnevne vesti.

Razmejnitvena komisija iz Maribora se je mudila zadnji teden pri Sv. Lovrencu nad Muro, da si ogleda na licu mesta tamošnje razmere, ker ste predložili jugoslovanska in avstrijska delegacija različne zahteve glede podrobne določitve meje med Košenjakom in Sv. Lovrencem. Po razgledu krajevnih razmer bo razmejnitvena komisija končnoveljavno določila meje v ravnokar omenjenih obmejnih krajih.

Imeniki za državnozbornske volitve morajo biti gotovi do 21. septembra. 22. septembra jih županstva pošljejo tisti deželni (okrožni) sekciji, pod katere področje spadajo. Reklamacije bodo reševale okrožne sodnije v Mariboru, Celju, Novem mestu in dež. sodnija v Ljubljani. Kandidatne liste morajo biti vložene med 7. in 17. nov. pri okrajni sodniji v Mariboru za štajersko volilno okrožje.

Število poslancev za konstituanto. Konstituanta bo obsegala 429 poslancev. Slovenija dobi 70, Hrvaška in Slavonija 95, Bačka in Baranja 25, Banat 20, Dalmacija 21, Bosna in Hercegovina 63, Srbija 156, Crnagora 8. Med temi poslanci mora biti 1 četrtina kvalificiranih, torej bo znašalo število poslancev z akademično izobrazbo 108.

Ljudsko štetje za celo našo kraljevino se bo začelo 1. jan. 1921.

Zensko učiteljske hočejo že to šolsko leto, t. j. v nekaj dnevih, otvoriti Voglar in njegovi oprode. Kaj jim je mar na tem, da bi ta zavod mnogo stal in da bi bili že v par letih prisiljeni zaradi nadprodukcije učiteljev sprejemati le vsako drugo ali tretje leto nove gojenke, oziroma učenke. Ker samostansko učiteljske vzgaja dovoljno število izborna pripravljenih učiteljic, je otvoritev še enega ženskega učiteljskega povesem nepotrebna.

Maló več narodnega ponosa bi nujno pripravili nekaterim Slovencem in Slovenkam. Bil sem v sredo nekje na deželi in šel v gostilniški vrt, ko vstopi mlada gospa, ki je z dečo govorila slovenski in v nemškem jeziku vprašala, če bi dobila par zemelj. Ko je odšla, je z dečo zopet govorila slovenski. Za Boga milega, gospa, kje je pa Vaš ponos, namreč: narodni ponos? Kaj si morejo ljudje misliti od nas, da smo tako obzirni in strašljivi napram ljudem, ki so sami Slovenci.

Šilvniške Orlice so zborovale včeraj v Društvenem domu. Zborovanje je otvorila načelnica sestra Bregant, ki je dala besedo uredniku Golecu. Govornik je podal orliški četi nekaj smernic za delovanje našega Orla. Za Golecom je razložil g. nadzornik H. Hinterlechner zbranim nekaj novih odredb deželne vlade, ki so najvažnejšega gospodarskega pomena za kmetstvo prebivalstvo.

Umrli je Mirko Moric, sin veleuglednega učitelja pri Sv. Petru pod Sv. Gorami g. Emerika Moric. Rajni si je v dolgotrajnem vjetništvu v Italiji nakopal bolezen, katerega ga je v cvetoči dobi življenja spravila pod grudo. Rajnemu svetila večna luč, potrli rodbini pa naše iskreno sožalje.

Nova železniška postaja na Hajdini. Vlaki sedaj že vozijo tudi do naše nove železniške postaje, kjer je postavljena odprta parna kot čakalnica. Ze-

spomladi leta 1919 so merodajni gospodje izjavili, da je že dovolj denarja za postajo, drugi gospodje v Ptuj so pa poldrugo leto iskali kolarja in delali pogodbo, da je skupaj zbil to kolarnico. Brez vsakega doktorja bi že lani bila lahko postavljena takšna baraka, denarja bi pa še ostalo. Sedaj nudi postaja na Hajdini zlasti oddaljenim potnikom dvojno udobnost. Severni piš jim bo posušil hrbet, blagajna pa njihov žep vsled zvišane voznine.

Tobačna glavna založba v Slovenjgradu je do 8. oktobra 1920 potom javnega natečaja razpisana. V enoletnem času se je v tej zalogi oddalo tobačnih materialij za 1.351.926 K 25 v kupne cene, v zalozno trafiko pa po konzumentski ceni računeno za 361.199 kron 50 vin., na kar je založniku pripadel trafikantski dobiček po 31.048 K 25 v. Natančneje podatke se izvejo pri finanč. skraj. ravnateljstvu v Mariboru in pri finančni straži v Slovenjgradu. Položiti se mora predno se ponudba izroči 13.500 K jamščine.

Domača politika.

„Nova doba“ od 9. t. m. se je postavila v svojem uvodniku odločno na stališče JDS edino vsaj začasno rešilnega centralizma. Ne bomo pobijali za Slovenijo pogubonosnega centralizma s celim člankom, kar smo že storili opetovano in že vrabci na strehi ponavljajo, da je v Sloveniji centralist edino še mladoliberalce, ki noče prostovoljno v politični grob, katerega mu je že davno pripravil njegov tata — starioliberalizem. Da bo pa naša javnost zala, da ne obsojamo samo od SLS dr. Kukovec-Zerjavovega za nas propasnega centralizma, ampak tudi druge polstranke, ki imajo več pravice do obstoja nego mrtvi liberalizem, citiramo socialistično sodbo „Napreja“ o Zerjav-Kukovecem centralizmu. „Napreja“ kot ljubljanski list imenuje samo dr. Zerjava, mi bomo „Naprejevi“ sodbi pridejali tankaj, kjer navaja Zerjava, še njegovega duševno veliko manj vrednega sodruga dr. Lojzeta Kukovca. „Naprejeva“ sodba o centralizmu je ta-le: „Dr. Zerjav in dr. Kukovec popolnoma dobro vesta, da je njuna JDS na Slovenskem danes mrtva. Za njo ne stoji razen kapitalistov, verižnikov, veletrgovcev, bankirjev in drugih odločnih bogatašev nihče. Do besede moreta priti le še s pomočjo osrednje belgrajske vlade, kjer upajo obdržati liberalci precejšnjo moč. Zato sta dr. Zerjav in dr. Kukovec centralista, ker vesta, da sta brez centralizma politično mrtva za vse večne čase. S pomočjo centraliziranega državnega upravnega aparata upata oživeti tudi že mrtvo JDS, ker vesta, da imata z upravo v rokah zelo močno orožje. V tem oziru je torej Zerjav-Kukovec program jasen. Onadva sta izrazita zastopnika nedemokratskega kapitalizma in tudi njuna politika gre v tem oziru jasno pot brez demagogije.“

„Kmetijski list“ o liberalcih. V „Straži“ in v „Gospodarju“ smo večkrat pozvali „Kmetijski list“, zakaj vedno boža liberalce. V zadnji številki povdarja to nesamostojno glasilo sledečo, seveda hinavsko sodbo o svojih očetih liberalcih: „Vedeli smo pa že v naprej, da bo naš boj lahak z liberalci, ki stojte itak že na robu propada in ne izgube mnogo, če jim mi za nekaj uric prikrajšamo življenje.“ Potem primerja liberalce in klerikalec z dvema psoma (prav po samostojno dostojno), ki stražita dvorišče. Psi-liberalca opisuje tako-le: „Prvi (pes) je majhen, ostrizen in bolehav, žalostno zdehaajoč za plotom in očitno se bližajoč poginu. Ali boš vzal palico in začel udrihati po ubogi pari?“ Tako „Kmetijski list“ o soli Jugoslavije — demokratih. V zahvalo za to, da podaljšuje Samostojna liberalcem življenje za par političnih uric in da jih ne pomaga ubijati kot onemogle za plotom ležeče pse (lepa primera od strani nevhvaležnih samostojnih sinov), pa objavlja „Jutro“, „Domovina“, in „Nova Doba“ vse shode samostojnih in vabi kmete na nje. Mi pa seve kljub samostojni sodbi o liberalni politični smrti še vedno vzdržujemo mnenje o liberalno samostojni zlahti kar v prvem kolenu. Samostojni so le na zunaj v slepilo kmeta nevhvaležni sinovi očeta Zerjava.

Združitev Samostojne z JDS. Doslej je Samostojna na zunaj vedno tajila svojega očeta liberalca, oasi jej je dal življenje, jo negoval po svojem časopisu, jo podpiral z denarjem ter jo hranil s koruzo, četudi je bila plesnjiva. Samostojna se je zadnjič v svoji navidezni nevhvaležnosti spozabila tako daleč, da je prisposodila svojega liberalnega tatka za plotom poginjajočemu psu. Doslej je še šlo s hinavščino med liberalci in samostojnimi, popolnoma tudi na zunaj in za javnost jih bodo združile volitve in par. 15. Samostojni ne bodo mogli zbobnati kvalificiranih kandidatov, ker vsi njihovi kvalificiranci so v državni službi in kot taki ne bodo mogli nastopiti kot kandidati. Samostojna bo morala poseči po liberalnem posojilu — kvalificiranih advokatov. Očetje in sinovi — liberalci in samostojni — se bodo našli in objeli kot sorodniki prvega kolena pri sestavi kandidatnih listin radi par. 15. Javni voditelji in zastopniki Samostojne torej ne bodo „žuljavoroki kmetje“, ampak dolgoroki gospodje „dohtarji.“ Pod advokatsko vodilno roko ne bo Samostojna ostala „samostojna“, ampak javna sužnja gg. liberalcev.

Dr. Kukovecova praktičnost o stanovanjskem vprašanju. Dr. Gosar je kot poverjenik za socialno skrb hotel prisiliti milijonarje, da bi zidali stanovanja. Dr. Kukovec kot minister za socialno skrb je pa razveljavil njegovo odredbo, nato je pa izdal novo, zasnovano na drugačnih, ne na socialnih, ampak na kapitalističnih načelih. Njegov list „Nova doba“ v najnovejši številki od 9. t. m. silno hvali to ministrsko odredbo v stanovanjski zadevi. Piše na primer: „Da bi se ne moglo dobiti novih stanovanj brez go-

sarijad, to ni istina. Ali nam pač ni za praktično mišljenje in posledica je, da se nam rode k večjemu gosarji, a dalje ne pridemo. Novo, zares praktično pot pokazal nam je šele sedanji minister za socialno politiko g. dr. Kukovec itd.“ — A v čem obstoji ta modrost? V tem, da skrbi minister za socialno politiko predvsem za bogataše. Postavil se je namreč na načelo: Če hočeš, da bo bogataš kaj storil, mu moraš privoščiti dobička. Ta dobiček bo pa moral plačati revež. In temu se pravi „socialna politika“! Dr. Kukovec je namreč izdal odredbo, da so hiše, ki se bodo zidale tekom dveh let, začnši od 23. julija t. l., dolgo vrsto let proste vseh davkov, vseh rekvizicij in lastnik bo lahko v njih poljubno navijal cene stanovanja. Poglejmo, kaj ta odredba pomeni: Vojni dobičkar Mihec je hotel spraviti na varno svoj „prislužek“, ter je kupil delnice nekega podjetja. Njegov stanovski tovariš vojni dobičkar Jakec je pa čakal dr. Kukovecove odredbe in zazidal prislužke v eno hišo. Prišel je davek na vojne dobičke, oddaja premoženja, socializacija, Mihec bo plantal, Jakec se bo pa v pest smejal. Kukovecova odredba bo torej bogatašem rešilna vrata, skozi katere bodo rešavali svoja bogastva pred bodočo oddajo. Ta odredba bo neizmerno podražila stanovanja. Doslej so bila edino še stanovanja, ki se niso zelo podražila. Odslej bodo z ozirom na bogate dobičke bogataši zidali hiše in računali za stanovanja v njih velikanske cene. K njemu pojde stanovat, kdor lahko plača in mu ne gre za ceno; pojde pa tudi, kdor nima denarja, a mora pač imeti stanovanje. V sili da človek za stanovanje vse, pa tudi, če si mora pritrpati od želodca. Delavec, ki bo stanoval v taki hiši, bo zahteval večjo plačo, trgovec, ki bo imel v nji svojo trgovino, bo podražil ceno. A kako pride lastnik stare hiše do tega, da oddaja stanovanja celo v izgubo, med tem ko se lastnik nove debeli? Pomislite! Neka ženska je podedovala v mestu skromno hišo. To je bila njena dota, katero je skrbno čuvala otrokom in edino premoženje rodbine. Sedaj ne sme povišati najemnin strankam. Stare najemnine ne zadoščajo za vzdrževanje in popravila. Dohodkov nima od hiše nobenih, mora še doplačevati. Vojni dobičkar bo pa odiral s stanovanji kolikor bo hotel! To je nevzdržljivo. Če bodo novi lastniki poljubno nastavljali cene, bo treba to dovoliti tudi stariim. Če narastejo cene stanovanj, kakor so narastle cene živil, bo stala skromna mesečna sobica mesečno do 1000 K, skromno stanovanje pa letno čez 50 tisoč K! Z ozirom na draginjo stanovanj bodo narastle tudi seveda plače delavcem in uradnikom, trgovci in obrtniki bodo pa povišali cene. Sopiril se pa bo vojni dobičkar, ki je zidal hišo, ker mu niti z nobenim običnim davkom ne boste mogli blizu in bo imel od dr. Kukovca zapečateno pravico, da sme odirati in delati dobičke. Popolnoma zagrešeno je Kukovecovo načelo, da je treba bogatašu, ako hočemo, da kaj stori, privoščiti zaslužka, ker ta zaslužek bo moral vedno plačati revež. Treba mu je pokazati pest in upamo, da se kljub Kukovecove odredbe povrne čeznje pest Gosarjeva v novi ideji.

Volilno gibanje.

Socijalisti v zadregi. Socijalisti niso zadovoljni, da so razpisane volitve v ustavodajni zbor. Pravijo, da razmere zanje sedaj niso ugodne, ker so tovariši med sabo skregani. Navse zadnje je pa vendar težko čakati z volitvami, dokler se može, ki se sedaj med sabo zmerjajo in tepejo, kličejo žandarje na pomoč in pulijo za strankine blagajne, ne poravnajo in ne pobratijo. Ker bi podobne zahteve lahko stavili tudi drugi krogi, bi potemtakem morali čakati z volitvami, dokler ne zavlada na zemlji božji mir.

Kdo naj kandidira. Volitve v ustavodajni zbor so razpisane in stranke morajo začeti misliti, koga bi kandidirale. Sedaj se bo šele opazilo, kakšno ne rednost so naredili s paragrafom 15. V ustavodajni zbor bi morali priti predvsem zelo razumni može, ki poznajo ustavno življenje in ustavne oblike, obenem pa tudi razmere in potrebe države. V navadnem državnem zboru je dober tudi navaden razumen in pošten mož, da le pozna razmere in potrebe svojega kraja. Ustavodajnega zbora glavna naloga pa bo, da izdela ustavo državi, položi njene temelje, za to se pa zahteva od poslanca nekaj več znanja in bolj širokega obzorja. A kdo naj kandidira. Državni uradniki ne smejo. Zaseben uradnik, ki bi bil zmožen, ima tako službo, da jo težko pusti, ali pa tako dobro plačano, da ne bo hotel menjati za poslaništvo. Na razpolago bo samo nekaj malega advokatov, ki se hočejo nalašč posvetiti politiki, in pa redki bogataši, ki so dovršili študije, a jim ni bilo treba iskati tujih služb. Takih pa tudi ne bodo delali dobro. Navadni kmetje ne bodo mogli veliko nastopati. V najložjem položaju bodo še socijalisti in komunisti, ki imajo na razpolago mnogo uradnikov svojih organizacij. Samostojna kmetstva bo kandidirala kmetске barone, katerim se ni treba ukvarjati s kmetским delom in ki lahko iz svojega nekaj doplačajo za poslaniško čast. Demokrati bodo za svoje skromne potrebe dobili nekaj advokatov. Vendar bo vsled nesrečnega paragrafa 15 vsaka stranka v zadregi in duševno stališče ustavodajne skupščine bo vsled tega zelo trpelo. Zlasti bo pa to škodilo socialnemu vprašanju, ker bodo prišli vanj bolj samostojni bogataši.

Kaj pa neodrešeni kraji? V ustavodajnem zboru bo na vsak način prišlo v razgovor tudi mnogo vprašanj, ki imajo stika z neodrešenimi kraji. Ti kraji neposredno seveda ne bodo zastopani. Neke vrste zastopstvo bi bilo mogoče samo na tak način, da vsaka stranka vzame v svojo listino v sporazumu z organizacijami izseljencev primerno število kandida-

tov iz zasedenega ozemlja, ozizoma, ki poznajo tam-šnje razmere. Ti poslanci bi potem za koristi zasedenih krajev ustanovili neko medsebojno medparlamentarno zvezo in bi morali imeti v svojih zadevah prosto roko. To bi bilo predvsem tudi v korist strankam, ker bi imele v svoji sredi tudi strokovnjake te vrste. Ako se to ne zgodi, se bo v doglednem času gotovo osnovala nova, posebna iredentistična stranka po vzorcu drugih držav.

Iz Maribora.

Povišanje. Mariborski mestni sosvet je pomaknil mestnega nadveterinarja g. Hinterlechnerja v 8. činovni razred z naslovom „veterinarnega nadzornika.“ Castitamol!

Ne smešite se! Ze marsikdo ne samo od naše strani, ampak tudi od nasprotne je ko čita „Taborove brzojavke, odložil list s prezirljivim in obenem pomiljevalnim nasmehom. Zakaj? Vsaka druga „Taborova brzojavka je tako naivno zabeljena s pripombo: posebno poročilo „Taboru“ iz Milana, Varšave, Amsterdama itd. Gospodje krog „Tabora“ ne bodite smešni, kdo vam bo pa verjel, da bo tako mrtvo rojeno duševno dete kot je ta listič dobivalo posebne brzojavke iz celega sveta. Taci rac si ne privošči niti „Neue Presse“, ki bi bila bolj upravičena do take žurnalistične laži soli nego pa samo in edino po mariborskih ulicah znani „Tabor“. Glede brzojavnih posebnih poročil posnema „Tabor“ doslovno rajno Mahnert-Jahnovo „Marburgarico“, ki je tudi dobivala posebna poročila iz Brazilije, Avstralije itd. „Taboru“ pač prav dobrohotno svetujemo, ne bodi smešen, revček!

Akademična blamaža. Rajni „Delavec“ je spustil v svet notico te le vsebine: Mariborsko gledališče bo otvorilo svojo sezono z igro izpod peresa domačega pisatelja in sedaj glavnega urednika „Tabora“ g. Radivoja Rehar. Igra je baje naslovljena: „Sužnji“. To „Delavčev“ vest so potem posneli vsi liberalni listi in že v naprej čestitali domačemu pisatelju uredniku. Mariborsko gledališče pa je sedaj obelodanilo velik seznam, na katerem so zabeležene vse drame in operete, ki bodo igrane na mariborskem odru v bodoči igralni dobi. Na tem seznamu pa iščemo zaman na prvem in na zadnjem mestu Reharjeve „Sužnji“. Res ne vemo, ali je g. domačega pisatelja in njegove „Sužnje“ izpustil hudomušni stavec iz Cirilove tiskarne, ali so pa odločilni gospodje krog mariborskega gledališča malo preveč kritične sodbe o umetniški vrednosti g. domačega pisatelja urednika. Ne bomo zadeve preiskovali natančneje, ampak samo konstatiramo, da je predčasno razglašena „raca“ nova — akademična blamaža.

Legatov učni zavod je zasebna šola, ki nima pravice izdajati za javnost pravomočnih šolskih izprijčeval, na kar našo mladino posebno opozarjamo. Čudno je tudi to, da temu podjetju načeljuje prejšnji skrajno nemškonnacionalni učitelj pobreške šole, ki se „aus innerer Überzeugung“ ni hotel udeležiti predpisane proslave nastale Jugoslavije, o čemer je obvestil znanega ravnatelja Seidlerja slabega spomina. Merodajne činitelje na to dejstvo primerno opozarjamo!

Vpisovanje učencev in učenk v deško ljudsko šolo I in pomožno šolo za manj nadarjeno dečo se vrši 16 in 17. t. m. od 8. do 11. ure predpoldne in 2 do 4. ure popoldne, na kar starše ponovno opozarjamo.

Glasbena Matica Maribor. Prihodnja pevska vava se vrši v torek dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih pri Götzu. Novi peveci dobrodošli! Med letom se novi peveci ne bodo več sprejemali. Vsak na novo pristopivši član bo po preiskunji dodeljen primernem glasu. — Odbor.

Zaplenila se je ena, baje najdena pa ne oddana, jahalnemu biču podobna prsna igla. Zgubitelj ali oškodovanec prijavi se naj pri policijskem komisariatu v Mariboru.

Dopisi.

Sv. Jurij na Pesnici. Letos je pri nas obrodilo sadje vseh vrst, pa kaj ko ga ni mogoče prodati — niti pod zgubo ne: posode pa nimamo zadosti, da bi mogli vse doma porabiti. Kdo je kriv, da letos za izvoz našega sadja ni nič poskrbljeno? Nevolja in srd ljudstva sta velika ter razumljiva, pa je tu pri nas nevarnost tem večja, ker delujejo obmejni, oziroma prekomejni vplivi.

Klanci pri Lučanah. Odkar vedno pogosteje drže avtomobili s člani razmejivne komisije skozi Lučane, je trg skoro vedno v zastavah in slavoloki pozdravljajo „rešitelje nemštva“ iz sužnosti, pa streljanje s topiči jih spremjla. Odkar je jugoslovausko orožništvo in financa se od nas umaknila, moramo vse to mirno gledati in še marsikatero drugo požreti.

Sv. Anton v Slov. gor. V nedeljo, 5. septembra t. l. smo imeli tukaj izvanredno vojno slavnost po zaslugi našega ljubega domačina g. podpolkovnika Al. Serneca. Ne samo da je na lastne stroške najel slavnostno sv. mašo za invalide, iz jetništva vrnien in v vojski padle vojake, je še sam iz Maribora gg. luhovnike pripeljal: č. g. vojaškega višjega kurata in profesorja Ern. Terstenjaka, kateri je zbrani množici v zneseni besedi pomen tega dneva razložil, ob veliki asistenci daritev sv. maše opravil in še popoldne blagoslovil spominsko kapelico — in rojaka g. Mat. Ljubša, ki je pri blagoslovljanju kapele pomen iste razložil. Kapela je desetletja potrebovala popravila in bi bila že davno popravljena, ako bi ne bila enkrat smrti, drugkrat sferovna vojska izvršitve zavlačeva-

la. Ze po svoji zunanosti se pri kapeli, ki je popravljenjena „Vspomin padlih vojakov v svotovni vojski 1914—1918“, spozna namen: Na sprednji strani je spodaj slika vojaškega groba na bojnem polju, pred kapelo pa stoji mogočna 32fupna granata italijanskega izvora. G. podpolkovniku Sernecu, ki se ni zbal velikih stroškov ampak je dal vzoren zgled svojega krščanskega prepričanja celi svoji rojstni fari, izrekamo na tem mestu najprisrčnejšo zahvalo.

Ptuj. Pod tem naslovom je priobčil naš list v števil. z dne 3. septembra poročilo, ki pravi, da odvetnik dr. Visenjak v Ptuj, obklada iz zasede naše „Orle“ s psovko: „Servus čuk“. Temu nasprotno zatrjuje g. dr. Visenjak, da je sicer vnet pristaš Sokola, toda tako tolerantan napram Orlu, da imenovane psovke ni nikdar izustil. Nadalje zatrjuje v pisnu, da se je njegova oseba zamenjala s kako drugo osebo ter da je pripravljen dati tistemu članu Orla zadoščenje, katerega bi bil z označeno psovko razžalil, ako se mu imenuje dotično osebo, katero bi bil vsled tega razžalil.

Ormož. Preiskava o poročani tatvini v občinski hiši se je zaključila tako, da je sodnija zaprtega redarja Košajncja, ne da bi poprej bile zaslišane kakke pričje, zopet izpustila. Ljudstvo se upravičeno povprašuje, kje je pravica? Sedaj še samo manjka, da se vložijo tožba proti tistim, ki so bili oškodovani, naprednim občinskim tatom pa se za njih dolgotepozno delo izreče zaupanje in zahvala, pa smo srečno tam, kjer se pričanja komunizem. Zadevo imamo v evidenci, nadaljno poročilo sledi.

Središče. Naš samostojni župan je poslal „K. L.“ svojočno podpisano umotvor svojih nesamostojnih možgan, v katerem da duška veselju liberalni zmagi pri volitvi delegatov za Kmetijsko družbo. Ob enem pa hoče ta liberalni poštenjakovič, sluga vojnega dobičkarja Kočevarja, učiti nas poštenja. Na koncu dopisa pa milo prosi „tovariše“ (Slosar) za glasove, kadar bo šlo za stranko njegovih gospodov vojnih milijonarjev Kočevarja in Zdravca. Kako pa li pravzaprav izgleda ta zmaga? Načelnik podružnice, ta „bo žji zveličar“, še ni niti ene seje sklical, od kar obstoji podružnica, to pa zato ne, ker so v odboru tudi trije naši možje, ki seveda ne smejo priti do besede. Tako je tudi ta občni zbor sklical brez odborove seje na 1. avgust, računajoč, da bodo šli naši na orlovski tabor v Maribor. Dalje je ta samostojni zveličar poskrbel, da so vsi liberalci od Slosarja do Tavčarja vpisani v podružnico, dočim je naših še razmeroma malo članov v Središču samem, v okolici pa še ti, kolikor jih je, seveda niso čutili potrebe iti na volišče. Da so pa liberalci nesramno agitirali, je samoobsebi umevno; s policajem so nadlegovali celo naše pristaše. Tudi g. Zdravec, ki je menda že pozabil na dogodke leta 1918 in mu zadnji čas zopet raste greben, je strastno agitiral in obljubljal zdrob. Kdo pa ne bi šel na „grijes“ voliti?! Gospodje liberalci, le veselite se svoje „nestrankarske“ zmage, ki ste jo z nepoštenimi sredstvi pridobili! Vedite, da tudi za vas pride enkrat dan obračuna, osobito onih, ki v teh težkih časih na račun krvi, solz in bede zidajo vile in živijo v razkošju, dočim si ubogo izžemano ljudstvo ne more oskrbeti potrebne obleke in drugih sredstev za življenje.

Celje. Po mestu se sprebaja gospod „kmet“, hauptmann Sanein, vodja Samostojne kmetijske stranke v našem okraju. Tega g. „kmeta“ želimo nekaj vprašati: 1. Kdo je bil vodja rekvizicij na spodnjem Stajerskem? Nikjer niso tako tlačile kmeta kot pri nas! 2. Kdo je našemu kmetu odvzemal fižol po 20 v 1 kg in ga prodajal v Istro po 6—8 K 1 kg in se na obe strani izkazal takega prijatelja kmeta? Odgovorite g. „kmet“ hauptman! Mogoče boste našli tega človeka v svoji najožji bližini, celo v svoji lastni suknji in v svojih hlačah. Mogoče ga lahko kar primeate za nos. In ko boste prvokrat šli kam na shod Samostojne, udarite po tej pijavki kmetškega stanu in potem bežite in se ne prikažite več med kmeta s Samostojno!

Št. Jurij ob Taboru. Kot žalostno posledico vojske mora zopet kruto občutiti družina našega g. nadučitelja in šolovodje Rosensteina, ko je prejela poročilo, da je prominul njen ljubljeneec, nadebudni osmošolec g. Ivan v italijanskem vjetništvu. Globoko žalujoči rodbini odkrito sožalje!

Novejše!

Proklamacija pravoslavnega Jugoslovanskega patrijarhata se vrši danes v Sremskih Karlovcih za celo SHS kraljevino. Slavnosti, ki bo združena s posebnim praznikom in z velikimi svečanostmi, bo prisostvoval tudi regent Aleksander, ki bo sam prečital proklamacijo.

Nemiri radi žigosanja živine ter vozov upornih kmetov na Hrvaškem se še niso končali. Ti uporniki so razrušili v noči od 9. na 10. septembra železniško progo pri Sisku. Pri uporih krog Siska je moralo nastopiti vojaštvo in je bilo pri spopadih več človeških žrtev. Krvavi spopadi kmetov z oboježeno vojaško silo so se doigrali tudi v okolici Bjelovara, v Dugem Selu in v Gornji Šubotici. Vojaštvo je vendarle nasilnim potom vzpostavilo red. Ti puntarski dogodki so izvali pri beograjski vladi debate v ministrskem svetu, ki se je baval v slučaju nadaljevanja teh uporov s proklamacijo prekega soda za uporne kraje.

Važna seja koroške plebiscitne komisije se vrši danes v Celovcu. Na tej seji se bo končnojavno sklenilo ter odločilo o: odstranitvi jugoslovanskega vojaštva iz cone A, o omejitvi orožništva in odpravi nadzorstev na podlagi agrarne reforme.

Krvavi izgredi in nemiri v Trstu. V noči 10. t. m. je zabarikadiralo ljudstvo pri Sv. Jakobu v Trstu nekatere ulice, da bi preprečilo vožnjo vojaških avtomobilov in morebitne napade vojaštva in redarjev. Na barikadah so plapolale zastave z napisi: Živijo Ljlenin! Pri grajenju barikad je bilo čuti ostro streljanje od vseh strani. Krog barikad se je zbralo veliko razjarjene množice, ki je zahtevala oprostitev raznih aretirancev, katere so zaprle oblasti ob priliki sedanjih in prejšnjih nemirov. Nastopili so razni ljudski govorniki, ki so skušali množice pregovoriti in pomiriti, da bi se razšle. Ti pomirjevalni nagovori so želi le delne uspehe. Krog barikad zbrane množice so raztogotili nacionalisti, ki so na ogorčenost ljudstva razobesili nekaj italijanskih zastav na Istrski ulici. Množice so te izzivalne zastave nasilnim potom odstranile, razčesale in zažgale med vzkliki: „Živel Ljlenin!“ Ljudstvo se je lotilo tudi raznih posameznih vojaških oddelkov, katere je razoroževalo in med trobentanjem vojaškega marša zasmehovalo. Med fem sfa pa odredila generalni civilni komisar in vojaški mestni poveljnik nasilno zasedbo Sv. Jakoba. Vojaški oddelki z dvema topoma in velikim številom orožništva in redarjev so se lotili barikad in berneče razgrajajočih množic. Barikade so razstrelili s tremi lopovskimi streli, množice pa prepodili s streljanjem iz strojnice in pušk. Nasilni nastop oboježene sile je zahteval več ranjencev in nekaj smrtnih žrtev med druhaljo. Vojaštvo še vedno patrolira po ulicah in preprečuje s streljanjem vsako zbiranje ljudstva. Stevilo aretirancev se vedno množi, ker zapirajo celo ranjence izza zadnjih dogodkov, ki so se bili zatekli v bolnice. Kljub ostrim odredbam od strani oblasti in vojnorošnega nastopa oboježene sile še red in mir pri Sv. Jakobu nista vzpostavljena.

Dejavski nemiri v Milanu, Genovi in Turinu se nikakor niso polegli, ampak naraščajo v kljub tozadevnim ostrim vojaškim odredbam.

D'Annunzio je s proklamacijo „Regenze italijane di Fiume“ anektiral Reko. V svojem proklamacijskem govoru je zagotovil g. Gabrijele Jugoslovanom „svobodo.“ Francoze pa je srdito napadel. Po proklamaciji je D'Annunzio zopet javno prisegel, da bo deloval z vsemi silami in do zadnjega zdihljaja za združenje Reke z Italijo.

Rusi so začeli z novo uspešno ofenzivo pri Brest-Litovskem, kjer so se morali umakniti Poljaki. Rusi so prisilili Poljake na umik med Hodavo in Cholm. Sovjetske čete so začele obstreljevati mesto Brody.

Francoski železničarji so odklonili pristop k tretji internacionali.

Za Miklošičevo ploščo.

S. G.

Oj prijazne Slovenske gorice, pozdravljene! Spoštuje vas oni, čigar oko je videlo vaša priprosta čuda in gledalo vrle prebivalce.

Ali ne samo večji opazovalec narave, temveč tudi značljivi znanstvenik lahko napolni svojo polno torbico in zajema po vaših Goricah vire svojemu razpravljanju. . . . Ne malo dela bi imel posebno slovestveni zgodovinar, če bi njegovo sree le nekoliko bolj čutilo z Majim Stajerjem. Ko bi ne našel toliko zgodovinskih krajev (za naše slovstvo namreč), kakor jih nudi napredna Ljubljana z okolico in celo Kranjsko, bi vsaj prišel do spoznanja, da so jih pri kulturnem delu ovirale razmere, v katerih so živeli. Pred našo svobodo je bil pač glavni namen slovenskega Stajerja, braniti severno mejo pred nasilnim navalom sosedovim. Sedaj pa, ko nam je zažarelo žarko solnce prostosti, bo gotovo tudi ta del Slovenije pokazal svojo delavnost na književnem polju v veliko večji meri. Stanko Vraz, divni pesnik Ilirije, ki je takrat še le v sanjah živela, bo gotovo zbudil naslednike in podaril svojemu združenemu narodu zveste sinove.

Veliko več kakor leposlovcev, pa je rodila Stajerska zemlja globokih znanstvenikov.

V prvi vrsti je zeleni Stajer lahko ponosen na znamenita dela Miklošičeva, ki še niso žela zaslužene prizanjanja v slovenskem svetu. Vsaj meni se je tako zdelo, ko sem pred kratkim po Radmerščaku pri Ljutomeru iskal njegovo rodno hišo. Videl sem jo namreč fotografirano od g. dr. Andrejka v Vrazovem albumu na pesnikovem domu v Cerovcu. Ko sem pa v Radmerščaku spraševal ljudi po Miklošičevi rojstni hiši, mi je niso znali pokazati. Pravili so le o neki viničariji, ki jo ima v posesti Johan Miklošič iz Nemškega. Koj sem ugani, da bo najbrž to tista hiša, zato sem želel napisati par vrstic v spodbudo tistemu ki bi nadalje raziskoval in navdušil svoj narod za spominsko ploščo na Miklošičevi rodni dom.

Užalostilo me je namreč, kako malo naše ljudstvo pozna svoje velike može, torej ni čuda, če se ne more navduševati — pri njihovih delih — za svojo rodno grudo.

Zato je skrajni čas, da se učenemu slavistu postavi primeren spomenik ali vsaj vdela plošča na njegovem domu. Kaj za to, če je tudi njegova rojstna hiša lesena ali s slamo krita! Slovenski rodoljub ne bo gledal na to, temveč ga bo veselilo, da nam je le rodila tako velikega učenjaka.

Upam, da ne bo brez uspeha moje skromno pisanje, zakaj pri sedanjih velikih dogodkih je potrebno, da se zbudi čim večja samozavest med ljudstvom v Slovenskih goricah. Tako bo videlo, da so tudi iz njega izšli slavni možje, ki se jim klanjajo sosednji rodovi.

Jugoslovenska Matica.

Z nastankom zasedenega ozemlja je morala nastati Jugoslovenska Matica. Rana na zapadu je tako globoka, in tako občutna, da poginemo, če je ne moremo ozdraviti. Zdravilo pa je samo eno: Naše profi-delo, ki edino more paralizirati laško nasilje. Da pa ima naše delo tudi popolen vspeh, je nujno potrebno, da se vrši delo sistematično, da je organizirano. In tako smo zopet prišli do Jugoslovenske Maticice.

Jugoslovenska Matica pomeni že sama na sebi protest proti laškemu nasilju. Vsi, ki ne priznavajo italijanskega ropa, morajo biti člani Jugoslovenske Maticice. Zato mora šteti ona toliko članov, kolikor je Jugoslovanov na svetu. Vse naše zahteve izgube na veljavi, če nas v resnici ne podpira ves narod, kar najzgovornejše dokažemo s članskimi izkaznicami Jugoslov. Maticice. A članstvo pove še nekaj več. Kdor je član, ta ni samo v principu proti nasilju, ta je že dejansko tudi nastopil proti njemu. Iz pasivne obsodbe je prešel že k pasivnemu delu. In to rabimo najbolj.

Ne udajajmo se iluzijam. Mi imamo posla z nasprotnikom, ki je silen. Številno neprimerno silnejši kot mi. Kakor je naša pravica že samaposebi sila, a vendar nama ona sama še dolgo ne more pomagati. Številno premoč moramo mi premagati z večjo potenco naše volje, z našim delom. Moramo organizirati milijone, zato je potrebno, da pričnemo z delom čimprej, ker čas beži. Kako se pa mora pričeti z organizacijo, če se ljudje niso zbrani. Zato ne odlašajte z vsotopom, temveč še danes se prijavite kot član, da vsled vaše malomarnosti ne trpi občna stvar.

„Kdor Jugoslovan, je Maticice član“, mora sedaj postati obče pravilo. Ker Jugoslovenska Maticica je naša bojna, narodno obrambna organizacija, ki ima najtežjo, a najpotrebnejšo nalogo, da štiti in podpira one, ki edini niso deležni naše svobode. To svojo nalogo pa more vršiti uspešno le, če jo podpira ves narod. Pomislite, da oni tam preko nimajo šol, da so jim uničena vsa zbirališča, da manjka inteligence, da se nad njimi dnevno vrše nova in vedno brezobzirnejša nasilja. Pomoči je treba izdatne na vseh koncih in krajih, ali pa izgubimo zemljo za vselej. Zato nima Jugoslovenska Maticica nikdar dovolj sredstev, zato nima nikdar dovolj članov. Vsi bi morali tekmovali med seboj, kdo bolj koristi Jugoslovanski Maticici, kdo je več skrbel za rešitev Primorja.

Imejmo vedno pred očmi. V Primorju živi naš najbolj zdravi narod. Gospodarska bodočnost naše države je mogoča le, če imamo morje, ali boljše rečeno dobre luke. Edino Trst in Reka vzdržita vsako kon-

kurenco. Cegav je Trst? Rečemo eno, na naših tleh je postavljen, za to je naš. Idite v Lonjer, Sv. Ivan itd. in uvidite Tržačane, rodbine, ki že stoletja žive na tej zemlji. In ti ljudje so Slovenci. In ne pozabimo na druga bogastva Primorske, če že za naše materijalistične naziranje ne velja lepota kraja, čast naroda in zvestoba do zatiranih. Mi moramo imeti Primorje, mi ne smemo pripustiti, da ne vzdrži Primorje laškega nasilja.

Kakor hitro smo se za to odločili, tedaj moramo delati, da ne ostanemo besede samo nerodovite fraze. Vsi se moramo združiti v eno trdno organizacijo in se v njej posvetiti delu z vso dušo. In verujte, da tudi naše državno življenje bo potem mnogo bolj zdravo.

V resnici izvršiti moramo ogromno delo in v boju z velikim nasprotnikom. Ali zmagujoča je vedno zavest pravičnega boja. In mi vemo, da delamo za našo sveto stvar, mi znamo, da se borimo proti zločinski krivici, zato imamo pogum tudi na najtežje. Sreča je s hkrabrim, ki ne vprašuje koliko je sovražnika, temveč kje je sovražnik.

Dve leti se že utrja sovražnik na zasedenem ozemlju, ki postaja vedno bolj trdnjava njegove posesti. Kaj pa smo mi storili tekom teh dveh let! Skrajni čas je, da nadomestimo zamujeno, da podvojimo svoje delo. Zato tudi Jugoslovensko Maticico in tam vsak na svoje mesto. Naše delovanje mora kipei od strasti dela, naš boi mora biti plamenec od volje in vse zgrajene trdnjave nasprotnika se zrušijo v prah.

Se danes se priglasite kot člani Jugoslovenske Maticice, še danes prijavite vso svojo rodbino! In kakor vi tako mora storiti vaš prijatelj in znanec, da bomo že skoro zbrani in da moremo pregledati borec za Primorje!

Književnost.

Xaver Meško: Das Paradies auf Erden. Der kleine Zigeuner. Mit einem Titelbild, oktav, vezano, M 6.80. Veliko nemško založništvo je v zelo lepi zunanji opremi izdalo zgorajšnji povesti našega domačega pisatelja v prevodu barone Mine Conrad Eybesfeld. Nemška kritika, zlasti zunaj v Nemčiji, je sprejela knjigo z izredno pohvalo. Navajamo tukaj nekaj odlomkov. „Xaver Meschko weiß wie kein anderer Herz und Phantasie unserer 9-14 jährigen zu erfreuen, denn Liebe zu Kindern das liest sich aus jeder Zeile heraus, haben ihm die Feder geführt. Eine Fülle von Poesie und ein schier unerschöpflicher Reichtum an Gemüt verraten die beiden Erzählungen und man möchte der Uebersetzerin Dank sagen, daß sie unsere Jugendliteratur

um eine wertvolle Gabe bereichert hat.“ (Eckhard der Gegenwart, Aachen 1920, Nr. 36.) — „Beide Erzählungen sind von jener gesunden Poesie umwoben, die ein Kindergemüt anspricht.“ (Brosamen, Bern 1920, Nr. 12) — In „Rottenburger Monatschrift“ 1920, št. 7, piše: „Meško wird wohl irgendwo in der Tschechoslovakai beheimatet sein, daß uns seine völkische Zugehörigkeit ängstlich vorenthalten wird. Mag er aber wo immer geboren sein, dort ist noch innerer Reichtum, noch Kindlichkeit, Phantasie, Fernweh u. unverschulter Gefühlswert. Die beiden Erzählungen sind voll Glück und Märchenfreudigkeit, trotz der äußeren Lebensnot und des tragischen Schlusses der zweiten.“ — „Die erste Geschichte habe ich selber gelesen und die einfache Darstellung — und hier ist es wahre Kunst — hat mich in ihrer anregenden Sprache und ihrem entzückenden Inhalt höchst erfreut. Eine köstliche Erzählung. Die zweite Geschichte ließ ich einem Jungen der Nachbarschaft lesen u. mir den Inhalt erzählen. Der Junge war ganz begeistert“ (Mühlheimer Zeitung, 1920, št. 14). — „Jeder Mutter kann die Anschaffung dieses köstlichen Buches für ihre Kinder warm empfohlen werden. Die junge Seele findet hier Erlebnisse, deren sie vielleicht nie wieder vergessen wird.“ (Schlesische Volkszeitung, 1920, št. 137). — V Mariboru se dobi knjiga v Heinzovi knjigarni v Gosposki ulici.

Zbirko ljudskih iger pod naslovom „Ljudski oder“ izide meseca septembra v založbi SKSZ. Natisnjene bodo popolnoma nove igre. Cene posameznega zvezka — obsegal bo 100 strani — je 10 K. Pravico predstavljati te igre ima samo tisto društvo, ki naroči najmanj 10 izvodov. Društva se tem potom pozivljajo, da že sedaj naroče to zbirko iger in pošljejo z naročilom vred tudi denar. Na naročila brez denarja se ne bo oziralo. Naroča se pri tajništvu SKSZ, Ljubljana, Jugoslovenska tiskarna.

„Objubljena dežela Socialija“ nam najbolje pove, kako bi bilo v državi, kjer bi se uresničil socialistični program. Knjižica je pisana zelo poljudno in zanimivo. Razpošilja jo Katoliška Liga v Ljubljani. Izvod 2 K; za prodajalce in vse, ki pošljejo denar naprej, 1.50 K.

Naročajte in širite „Zločin nad domovino“, ki v žarki luči razsvetljuje zadnjega polstoletja naše domače zgodovine. Izvod 4 K; v večjih množinah, ali če se pošlje denar naprej, 3.50 K. Knjižico razpošilja Kat. Liga v Ljubljani.

Ali se ženska res nima pravice vtikati v politiko? Stane 2 K. Naroča se: Krekova prosveta v Ljubljani. Ženska ima pravico in dolžnost vtikati se v politiko, ker je v nevarnosti krščanska šola in krščanski zakon.

Mala naznanila.

Razna:

512 **URE**
vsake vrste se sprejmejo v popravilo. Zaloga ur zlatnine in srebrnine. Cene smerne. Postrežba točna.
IAN IGNACIJ, MARIBOR
GRAJSKI TRG v gradu (Burg).

740 Notar
dr. J. Barle
vijudno naznanja, da je otvoril notarsko pisarno v Mariboru
Aleksandrova cesta 14
dosedaj pis. not. Krišperja.

Stampilje
Datum stampilje
Pečate iz medi
Stroje za paginiranje
Aparate za sivanje aktov
dobavlja
najhitreje in najceneje
Ludovik Šef,
Maribor,
Presernova ul. 1.
Tovarniška zaloga papirja in specialna trgovina pisarniških potrebščin. Brzjavni: Papiršef Maribor.

Naročajte naše liste!

Prodaja sei

OBLEKO.

Priproste in najfiniješe. Točno in solidno delo. Dobro blago. Ceneje kakor kjerkoli, samo pri:
ALOJZIJ ARBEITER, Maribor,
Dravska ulica št. 15, (pri starem mostu). 401

VINA

iz Halez, lastnega pridelka in najboljše kakovosti, prodaja v steklenicah

Jos. Starčič,
trgovec

Maribor, Trubarjeva ulica (prej Lutrova ulica). 730

2 železna motorna voza,

en transporter za žagine sani z valjarji vred za mrežno žago, dobro uporabljivo staro železje za kovače in ključavničarje, lesene vijake, kakor tudi posteljne šine prodaja zeljo po ceni Janez Sirak, ključavničarski mojster, Maribor, Pobrežka cesta 15. 741

Malo posestvo

5 oralov se prodaja. Trbonje, Vuzenica pri Peku 41. 747

Službe!

Prodajalko, pridno, sprejme M. Berdajs, trgovina z mešanim blagom in semeni, Maribor. Hrana in stanovanje v hiši. 742

Viničarske družine

išče baron Twikel, Maribor, Burg-Maierhof. 749

Vdova, poštna in zanesljiva, ljuba vdova srednjih let išče službe za gospodinjvo v katoliško hišo, naj si bo v mestu ali na deželi. Dotjisi na poštno ležerko Ormož št. 20. 748

TRAVERZE

vse dolgesti, profil 14 do 22 cm, ima v zalogi po NIZKI CENI TRGOVINA ŽELEZNE

PINTER & LENARD

MARIBOR, ALEKSANDROVA C. 32-34

A K O

imate kaj za prodati?
hočete kaj kupiti?
iščete službo?
Inserirajte v naših listih in uspeh je gotov!

POHIŠTVO

LASTNIH IZDELKOV

iz trdega in mehkega lesa se zavoljo pomanjkanja prostora po znižanih cenah prodaja pri

Peter Hochnegger in dr.

MARIBOR, Koroška cesta 46-53.
Prodaja tudi proti mesečnemu odplačilu. 532

KAVARNA CENTRAL

V MARIBORU, GOSPODSKA ULICA,
v sredini mesta,

se kot prva slovenska kavarna v Mariboru priporoča za obilen obisk vsem Jugoslovanom

G. VALJAK,
KAVARNAR

Slovenci širite naše liste!

ZNANO JE!

da se v veletrgovini manufakturnega blaga

Karel-a Worsche

v Mariboru, Gospodska ulica
dobiva vsakovrstno manufakturno blago v največji izbiri po najnižjih cenah

Oskrbnik (Wirtschaftler)

s štirimi ali petimi delavnimi močmi, za poljedelstvo, živinorejo in mlekarstvo se sprejme v opekarni v Lajtersbergu. 750

Hočete kupiti po nizki ceni??

Potem si oglejte veliko zalogo

čevljev 701
dokolenic (gamaš) oblek
perila
torbic za trg
potnih košar in razgalant. blaga ter vrvi iz prave konoplje pri

Jakobu Lah, Maribor, Glavni trg štev. 2.